

Norveç Anayasası

Türkçeye Çeviren

Doğukan YEGİN

**Anayasa, 17 Mayıs 1814 tarihinde Eidsvoll'daki Anayasa Meclisi
tarafından kabul edilmiş ve daha sonra,
en son Mayıs 2018'de**

A.

Hükümetin Şekli

Madde 1

Norveç Krallığı özgür, bağımsız, bölünmez ve devredilemez bir krallıktır. Hükümet şekli sınırlı ve kalıtsal bir monarşidir.

Madde 2

Değerlerimiz, Hristiyan ve hümanist mirasımız olmaya devam edecektir. Bu Anayasa, demokrasiyi, hukukun üstünlüğüne dayalı bir devleti ve insan haklarını güvence altına alacaktır.

B.

Yürütmeye yetkisi, Kral ve Kraliyet Ailesi ve Din

Madde 3

Yürütmeye yetkisi Kral'a veya bu Anayasa'nın 6. veya 7. veya 48. maddelerinin hükümlerine göre tahtı devralmışsa Kraliçe'ye aittir. Yürütmeye yetkisi bu şekilde Kraliçe'ye ait olduğunda, Kraliçe bu Anayasa ve ülke yasalarına göre Kral'in sahip olduğu tüm hak ve yükümlülükler sahiptir.

Madde 4

Kral her zaman Evangelik-Lutheran dinini benimsemelidir.

Madde 5

Kralın şahsi yargılanamaz veya suçlanamaz. Sorumluluk Konseyine aittir.

Madde 6

Veraset sırası doğrudan soy ile belirlenir, böylece yalnızca Kraliçe veya Kralın yasal evlilikten doğan çocuğu veya kendisi veraset hakkına sahip olan bir kişinin çocuğu veraset hakkına sahip olabilir ve en yakın soy, daha uzak soydan ve soyda büyük olan, küçük olandan öncelikli olur.

Doğmamış çocuk da miras hakkına sahip kişiler arasında yer alır ve dünyaya gelmez miras sırasındaki yerini derhal alır.

Ancak, son hüküm süren Kraliçe veya Kralın ya da bunların kız veya erkek kardeşlerinin doğrudan soyundan gelmeyen veya bunların kız veya erkek kardeşi olmayan hiç kimse, veraset hakkına sahip olamaz.

Norveç tahtına miras hakkı olan bir prenses veya prens doğduğunda, adı ve doğum tarihi ilk Stor-ting oturumuna bildirilir ve tutanaklara kaydedilir.

Ancak, 1971 yılından önce doğanlar için, 18 Kasım 1905 tarihinde kabul edilen Anayasa'nın 6. maddesi uygulanır. 1990 yılından önce doğanlar ise, erkeklerin kadınlara göre öncelikli olduğu durumu geçerli olacaktır.

Madde 7

Tahtın varisi olan prenses veya prens bulunmuyorsa, Kral halefini Storting'e önerebilir ve Kral'ın önerisi kabul edilmezse Storting seçim yapma hakkına sahiptir.

Madde 8

Kralın reşit olma yaşı kanunla belirlenir.

Kral, kanunla belirlenen yaşa ulaşır ulaşmaz, reşit olduğunu kamuoyuna açıklar.

Madde 9

Reşit olan Kral, hükümdarlığa geçer geçmez, Storting önünde şu yemini eder: "Norveç Krallığı'nı Anayasası ve yasalarına uygun olarak yöneteceğime söz veriyorum ve yemin ediyorum; Tanrı, Yüce ve Her Şeyi Bilen, bana yardım etsin."

Storting o sırada oturumda değilse, yemin Devlet Konseyi'nde yazılı olarak yapılır ve Kral tarafından bir sonraki Storting oturumunda ciddiyetle tekrarlanır.

Madde 10

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tır)

Madde 11

Kral, krallık sınırları içinde ikamet edecek ve Storting'in onayı olmadan bir seferde altı aydan fazla süreyle krallık sınırları dışında kalmayacaktır, aksi takdirde şahsen taht hakkını kaybedecektir.

Kral, Storting'in onayı olmadan başka bir taç veya hükümeti kabul edemez; bunun için oyların üçte ikisinin onayı gereklidir.

Madde 12

Kral, oy kullanma hakkına sahip Norveç vatandaşları arasından bir Konsey seçer. Bu Konsey, bir Başbakan ve en az yedi üyleden oluşur.

Kral, Devlet Konseyi üyeleri arasında görevleri uygun gördüğü şekilde dağıtır. Olağanüstü durumlarda, Kral, Devlet Konseyi'nin olağan üyelerinin yanı sıra, Storting üyesi olmayan diğer Norveç vatandaşlarını da Devlet Konseyi'ne üye olarak çağırabilir.

Eşler, ebeveynler ve çocuklar veya iki kardeş aynı anda Devlet Konseyi'nde görev alamazlar.

Madde 13

Kral, krallık sınırları içinde seyahatleri sırasında, krallığın yönetimini Devlet Konseyi'ne devredebilir. Devlet Konseyi, Kral adına ve onun hesabına hükümeti yönetir. Bu Anayasa'nın hükümlerini ve Kral'ın talimatına uygun olarak bu Anayasa'ya uygun özel direktifleri titizlikle yerine getirir.

İşler oylama ile karara bağlanır; oyların eşitliği halinde, Başkan veya onun yokluğunda, mevcut olan en üst düzey Devlet Konseyi üyesi iki oy hakkına sahiptir.

Devlet Konseyi, bu şekilde karara bağlılığı iş konularını Krala rapor eder.

Madde 14

Kral, Devlet Konseyi üyelerine Devlet Konseyi dışındaki görevlerinde yardımcı olmak üzere devlet sekreterleri atayabilir. Her devlet sekreteri, bağlı olduğu Devlet Konseyi üyesinin belirlediği ölçüde, söz konusu üye adına hareket eder.

Madde 15

Devlet Konseyi'nde koltuk sahibi olan herhangi bir kişi, Storting'in Devlet Konseyi üyesi veya Devlet Konseyi'nin tamamına karşı güvensizlik oyu verdikten sonra istifa başvurusunda bulunmakla yükümlüdür.

Kral, bu tür istifa başvurularını kabul etmekle yükümlüdür.

Storting güvensizlik oyu verdikten sonra, sadece görevlerin düzgün bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli olan işler yürütülebilir.

Madde 16

Krallığın tüm sakinleri, dinlerini özgürce uygulama hakkına sahiptir. Norveç Kilisesi, bir Evangelik-Lutheran kilisesi olarak, Norveç'in resmi kilisesi olmaya devam edecek ve bu sıfatla devlet tarafından desteklenecektir. Kilisenin sistemine ilişkin ayrıntılı hükümler kanunla belirlenecektir. Tüm din ve inanç toplulukları eşit şartlarda desteklenmelidir.

Madde 17

Kral, ticaret, gümruk, tüm geçim kaynakları ve kamu yönetimi ve düzenlemeleri ile ilgili kararnameler çıkarabilir ve iptal edebilir, ancak bunlar Anayasa veya Storting tarafından kabul edilen kanunlarla çelişmemelidir (aşağıda 76, 77, 78 ve 79. maddelerde belirtildiği gibi). Bu kararnameler, bir sonraki Storting'e kadar geçici olarak uygulanır.

Madde 18

Genel kural olarak, Kral, Storting tarafından konulan vergi ve harçların tahsilini sağlar.

Madde 19

Kral, devletin mülklerinin ve tören eşyalarının Storting tarafından belirlenen şekilde ve genel halkın çıkarlarına en uygun şekilde kullanılması ve yönetilmesini sağlar.

Madde 20

Kral, Devlet Konseyi'nde, hükm verildikten sonra suçluları affetme hakkına sahiptir. Suçlu, Kral'in affını kabul etmek veya verilen cezayı çekmek arasında seçim yapma hakkına sahiptir.

Storting'in Yargılama Mahkemesi'ne götürdüğü davalarda, Storting'in onayı olmadıkça, ölüm cezasından kurtulma dışında başka bir af verilemez.

Madde 21

Kral, Devlet Konseyi ile istişare ettikten sonra, tüm üst düzey sivil ve askeri yetkilileri secer ve atar. Atama yapılmadan önce, bu yetkililer yemin ederler veya kanunla yemin etmekten muaf tutulmuşlarsa, Anayasa ve Krala itaat ve bağlılıklarını ciddiyetle beyan ederler, ancak Norveç vatandaşlığı olmayan üst düzey yetkililer kanunla bu görevden muaf tutulabilirler. Kraliyet prensleri ve prensesleri üst düzey sivil görevlerde bulunamazlar.

Madde 22

Başbakan ve Devlet Konseyi'nin diğer üyeleri ile devlet sekreterleri, Kral, konuya ilgili Devlet Konseyi'nin görüşünü dinledikten sonra, herhangi bir ön mahkeme kararı olmaksızın görevden alınabilirler. Aynı durum, bakanlıklarda veya diplomatik ya da konsolosluk hizmetlerinde görevli üst düzey memurlar, en üst düzey sivil memurlar, alay ve diğer askeri birliklerin komutanları, kalelerin komutanları ve savaş gemilerinin komutanları için de geçerlidir. Bu şekilde görevden alınan üst düzey memurlara emekli maaşı verilip verilmeyeceği, bir sonraki Storting tarafından belirlenir. Bu süre zarfında, önceki maaşlarının üçte ikisini alırlar.

Diger üst düzey yetkililer yalnızca Kral tarafından görevden uzaklaştırılabilir ve bu durumda gecikmeksizin mahkemeye sevk edilmelidir, ancak mahkeme kararı olmadan görevden alınamazlar ve rızaları dışında başka bir görevde atanamazlar.

Tüm üst düzey yetkililer, önceden mahkeme kararı olmaksızın, yasal yaşı sınırlına ulaştıklarında görevlerinden alınabilirler. Yargıcı olmayan belirli üst düzey yetkililerin belirli bir süre için atanabilecekleri kanunla belirlenebilir.

Madde 23

Kral, üstün hizmetlerin karşılığı olarak dileğiği kişiye nişan verebilir ve bu nişanlar kamuoyuna duyurulmalıdır, ancak herhangi bir makamlı bağlantılı olanlar dışında rütbe veya unvan verilemez. Bu nişan, kimseyi vatandaşların ortak görev ve yükümlülüklerinden muaf tutmaz ve devletin üst düzey görevlerine öncelikli kabul hakkı da sağlamaz. Görevlerinden onurlu bir şekilde ayrılan üst düzey yetkililer, görevlerinin unvanını ve rütbesini korurlar. Ancak bu, Devlet Konseyi üyeleri veya devlet sekreterleri için geçerli değildir.

Bundan böyle hiç kimseye kişisel veya karma kalıtsal ayrıcalıklar tanınılmayacaktır.

Madde 24

Kral, kendi takdirine bağlı olarak kraliyet ev halkını ve saray görevlilerini seçer ve görevden alır.

Madde 25

Kral, krallığın silahlı kuvvetlerinin başkomutanıdır. Bu kuvvetler, Storting'in onayı olmadan artırılabılır veya azaltılamaz. Yabancı güçlerin hizmetine devredilemezler ve düşman saldırısına karşı yardım eden yardımcı kuvvetler hariç, hiçbir yabancı gücün askeri kuvvetleri Storting'in onayı olmadan krallığa getirilemez.

BölgelSEL ordu ve hat ordusu olarak sınıflandırılamayan diğer birlikler, Storting'in onayı olmadan asla krallık sınırları dışında görevlendirilemez.

Madde 26

Kral, birlikleri çağırma, krallığı savunmak için savaşa girme ve barış yapma, antlaşmalar imzalama ve feshetme, diplomatik elçileri gönderme ve kabul etme hakkına sahiptir.

Özel öneme sahip konularda yapılan antlaşmalar ve Anayasa'ya göre uygulanması için yeni bir yasa veya Storting'in kararı gereken antlaşmalar, Storting'in onayını alana kadar bağlayıcı değildir.

Madde 27

Devlet Konseyi'nin tüm üyeleri, yasal olarak mazeretleri olmadığı sürece, Devlet Konseyi'ne katılmak zorundadırlar. Üyelerin yarısından fazlası hazır bulunmadıkça, Konsey'de hiçbir karar alınamaz.

Madde 28

Üst düzey resmi görevlere atamalar ve diğer önemli konularla ilgili öneriler, yetki alanına giren üye tarafından Devlet Konseyi'ne sunulur ve bu konular Devlet Konseyi'nde alınan karara uygun olarak ele alınır. Ancak, askeri komuta ile ilgili konular, Kral tarafından belirlenen ölçüde, Devlet Konseyi'ndeki işlemlerden muaf tutulabilir.

Madde 29

Devlet Konseyi üyesi, yasal bir nedenle toplantıya katılamaz ve yetki alanına giren konuları sunamazsa, bu konular Kral tarafından bu amaçla geçici olarak atanınca başka bir üye tarafından sunulur.

Yasal nedenlerle toplantıya katılamayan üye sayısı, öngörülen üye sayısının yarısından fazla olursa, Devlet Konseyi'nde yer almak üzere gerekli sayıda başka erkek veya kadın geçici olarak atanır.

Madde 30

Devlet Konseyi'nin tüm işlemleri kayıtlarına geçirilir. Devlet Konseyi'nin gizli tutulmasına karar verdiği diplomatik konular özel bir kayda geçirilir. Aynı durum, Devlet Konseyi'nin gizli tutulmasına karar verdiği askeri komuta konuları için de geçerlidir.

Devlet Konseyi'nde koltuğu olan herkes, görüşünü açıkça ifade etme yükümlülüğüne sahiptir ve Kral bu görüşleri dinlemekle yükümlüdür. Ancak, kendi yargısına göre karar vermek Kral'in sorumluluğundadır.

Devlet Konseyi'nin herhangi bir üyesi, Kral'ın kararının hükümetin yapısı veya krallığın kanunlarıyla çeliştiği görüşünde ise, bu karara karşı şiddetle itiraz etmek ve görüşünü kayıtlara geçirmekle yükümlüdür. Bu şekilde itirazda bulunmayan üye, Kral ile aynı fikirde olduğu kabul edilir ve daha sonra kararlaştırılacak şekilde sorumlu tutulur ve Storting tarafından Yargılama Mahkemesi önünde yargılanabilir.

Madde 31

Kral tarafından hazırlanan tüm kararlar, geçerlilik kazanabilmesi için karşı imzalanmalıdır. Askeri komuta ile ilgili kararlar, konuyu sunan kişi tarafından karşı imzalanırken, diğer kararlar Başbakan tarafından veya Başbakanın hazır bulunmaması halinde, hazır bulunan en üst düzey Devlet Konseyi üyesi tarafından karşı imzalanır.

Madde 32

Kralın yokluğunda Hükümet tarafından alınan kararlar, Kralın adına düzenlenir ve Devlet Konseyi tarafından imzalanır.

Madde 33

Norges Bank, Norveç'in merkez bankasıdır.

Madde 34

Kral, tahtın varisi olma hakkına sahip olanların unvanlarına ilişkin hükümleri belirler.

Madde

Tahtın varisi on sekiz yaşını doldurduğu anda, oy hakkı ve sorumluluğu olmasa da Devlet Konseyi'nde yer alma hakkına sahip olur.

Madde 36

Norveç tahtına geçme hakkına sahip bir prens veya prenses, kralın rızası olmadan evlenemez. Ayrıca, kralın ve Storting'in rızası olmadan başka bir taht veya hükümeti kabul edemez. Storting'in rızası için oyların üçte ikisi gereklidir.

Bu kurala aykırı davranışları halinde, kendisi ve soyundan gelenler Norveç tahtına haklarını kaybederler.

Madde 37

Kraliyet prensleri ve prensesleri, Kral veya Kralın yargı yetkisi altında olduğuna karar verdiği kişiler dışında hiç kimseye karşı şahsen sorumlu değildir.

Madde 38

(Yürürlük
en
kaldırılmış
tir)

Madde 39

Kral ölürse ve tahtın varisi henüz reşit değilse, Devlet Konseyi derhal Storting'i toplantıya çağırır.

Madde 40

Storting toplanıp Kralın reşit olana kadar hükümetin işleyişini düzenleyen hükümleri kabul edene kadar, Devlet Konseyi Anayasa uyarınca krallığın idaresinden sorumludur.

Madde 41

Kral, savaş alanında komuta etmediği sürece krallıktan uzaksa veya hükümete bakamayacak kadar hasta ise, tahta geçmeye hak kazanan bir sonraki kişi,

Bu durum söz konusu değilse, Devlet Konseyi krallığın yönetimini üstlenir.

Madde 42

(Yürürlükten kaldırılmıştır)

Madde 43

Kralın reşit olmadığı süre boyunca hükümeti onun adına yürütecek mütevellielerin seçimi Storting tarafından yapılır.

Madde 44

Madde 41'de belirtilen durumlarda hükümeti yöneten prenses veya prens, Storting önünde yazılı olarak şu yemini eder: "Yüce ve Her Şeyi Bilen Tanrı'nın yardımıyla, hükümeti Anayasa ve yasalara uygun olarak yöneteceğime söz veriyorum ve yemin ediyorum."

Storting o sırada oturumda değilse, yemin Devlet Konseyi'nde yapılır ve daha sonra bir sonraki Storting'e sunulur.

Yemini bir kez eden Prenses veya Prens, daha sonra yemini tekrar etmez.

Madde 45

Hükümetin görev süresi sona erer ermez, hükümetin faaliyetleri hakkında Kral ve Storting'e bir rapor sunarlar.

Madde 46

İlgili kişiler 39. maddeye göre Storting'i derhal toplantıya çağırımlarsa, dört hafta geçtikten sonra Storting'in toplantıya çağrılmasını sağlamak Yüksek Mahkeme'nin koşulsuz görevi haline gelir.

Madde 47

Kralın reşit olmadığı süre boyunca eğitimiminin denetimi, her iki ebeveyne de ölmüş ve hiçbiri bu konuda yazılı talimat bırakmamışsa, Storting tarafından belirlenir.

Madde 48

Kraliyet soyu sona ermiş ve tahtın varisi belirlenmemişse, yeni Kraliçe veya Kral Storting tarafından seçilir. Bu arada, yürütme yetkisi 40. maddeye göre kullanılır.

C.

Vatandaşların Hakları ve Yasama Yetkisi

Madde 49

Halk, yasama gücünü Storting aracılığıyla kullanır. Storting üyeleri, özgür ve gizli seçimlerle seçilir.

Madde 50

Storting seçimlerinde oy kullanma hakkına sahip olanlar, seçimlerin yapıldığı yılın sonuna kadar on sekiz yaşını doldurmuş Norveç vatandaşı erkek ve kadınlardır.

Ancak, seçim günü ülke dışında ikamet eden ancak yukarıda belirtilen koşulları sağlayan Norveç vatandaşlarının oy kullanma hakkı, kanunla belirlenir.

Seçim gününde açıkça ciddi bir zihinsel bozukluk veya bilinç düzeyinde azalma yaşayan, aksi takdirde oy kullanma hakkına sahip olan kişilerin oy kullanma hakkı ile ilgili kurallar kanunla belirlenebilir.

Madde 51

Seçmen kütüğünün tutulmasına ve oy kullanma hakkına sahip kişilerin kütüğe kaydedilmesine ilişkin kurallar kanunla belirlenir.

Madde 52

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tır)

Madde 53

Aşağıdaki kişiler oy kullanma hakkını kaybederler:

- a) Yasada belirtilen ilgili hükümlere göre, suçtan hüküm giymiş olanlar;
- b) Hükümetin onayı olmadan yabancı bir gücün hizmetine girenler.

Madde 54

Seçimler dört yılda bir yapılır. Seçimler Eylül ayı sonuna kadar tamamlanır.

Madde 55

Seçimler, kanunla belirlenen şekilde yapılır. Oy kullanma hakkına ilişkin ihtilaflar, Seçim Komisyonu tarafından çözülür ve Komisyonun kararı Storting'e itiraz edilebilir.

Madde 56

(Yürürlükten kaldırılmıştır)

Madde 57

Storting'in üye sayısı yüz altmış dokuzdur.

Krallık on dokuz seçim bölge sine ayrılmıştır.

Storting üyelerinin 150'si seçim bölgelerinin temsilcileri olarak seçilirken, geri kalan 19 üye genel üye olarak seçilir.

Her seçim bölgesi genel üye olarak bir sandalyeye sahiptir.

Her seçim bölgelerinden seçilecek Storting üye sayısı, her seçim bölgelerinin nüfus ve yüzölçümü ile tüm ülkenin nüfus ve yüzölçümü arasındaki oranın hesaplanması temelinde belirlenir.

Bu hesaplama her sekiz yılda bir yapılır.

Krallığın seçim bölgelerine ayrılması ve Storting'deki koltukların seçim bölgelerine tahsis edilmesine ilişkin özel hükümler kanunla belirlenir.

Madde 58

Oy kullanımı her belediye için ayrı ayrı yapılacaktır. Oy kullanımı sırasında, tüm seçim bölgelerini temsil etmek üzere Storting temsilcileri ve onların vekilleri için doğrudan oy kullanılır.

Madde 59

Seçim bölgelerinin temsilcilerinin seçimi nispi temsil esasına göre yapılır ve sandalyeler aşağıdaki kurallara göre siyasi partiler arasında dağıtılır.

Her bir seçim bölgesinde her partije verilen toplam oy sayısı, 1,4, 3, 5, 7 vb. ile bölünür ve verilen oy sayısı, söz konusu partinin elde etmesi beklenen sandalye sayısı kadar bölünene kadar bu işlem devam eder. Yukarıdaki kurallara göre en büyük bölünebilir sayıyı elde eden partije ilk sandalye tahsis edilirken, ikinci sandalye en büyük ikinci bölünebilir sayıyı elde eden partije tahsis edilir ve tüm sandalyeler dağıtıllana kadar bu şekilde devam edilir.

Liste ittifakları yasaktır.

Genel olarak koltuklar, partiler arasında mümkün olan en yüksek orantılılık düzeyine ulaşmak amacıyla, tüm ülkede her bir partije verilen toplam oy sayısı arasındaki orantıya göre, bu dağılıma katılan partiler arasında dağıtılır. Her partinin Storting'de sahip olacağı toplam sandalye sayısı, seçim bölgesi sandalyelerinin dağıtımına ilişkin kuralların tüm ülkeye ve genel sandalyelerin dağıtımına katılan partilere uygun şekilde uygulanmasıyla belirlenir. Daha sonra, partilere, halihazırda tahsis edilmiş seçim bölgesi koltukları ile birlikte, yukarıda belirtilenlere göre söz konusu partinin Storting'de hak kazandığı koltuk sayısına karşılık gelen sayıda genel koltuk tahsis edilir. Bir parti, seçim bölgesi koltuklarının dağıtımını yoluyla halihazırda daha fazla sayıda koltuk elde etmişse

yukarıda belirtilenlere göre hak kazandığı koltuk sayısından fazla koltuk elde etmişse, söz konusu partinin aldığı oy sayısı ve kazandığı seçim bölgesi koltuk sayısı dikkate alınmaksızın, diğer partiler arasında yeni bir koltuk dağılımı yapılır.

Hiçbir parti, tüm krallıkta kullanılan toplam oyların en az yüzde dördünü almadıkça genel sandalye tahsis edilemez.

Partilere tahsis edilen genel sandalyelerin seçim bölgeleri arasında dağılımına ilişkin özel hükümler kanunla belirlenir.

Madde 60

Oy kullanma hakkına sahip kişilerin, sandık başına şahsen gelmeden oy pusulalarını teslim edip edemeyeceği ve bu durumda nasıl teslim edecekleri kanunla belirlenir.

Madde 61

Oy kullanma hakkına sahip olmayan hiç kimse Storting üyesi olarak seçilemez.

Madde 62

Devlet bakanları ve siyasi danışmanlar hariç olmak üzere, devlet bakanlıklarında görevli memurlar temsilci olarak seçilemezler. Aynı durum Yüksek Mahkeme üyeleri ve diplomatik veya konsolosluk hizmetlerinde görevli memurlar için de geçerlidir.

Devlet Konseyi üyeleri, Devlet Konseyi'nde görev yaptıkları sürece Storting toplantılarına temsilci olarak katılamazlar. Devlet sekreterleri de görev yaptıkları sürece temsilci olarak katılamazlar ve hükümet bakanlıklarında görev yapan siyasi danışmanlar da görev yaptıkları sürece Storting toplantılarına katılamazlar.

Madde 63

Storting üyesi olarak seçilen herkesin, aşağıdaki durumlar hariç olmak üzere, bu seçimi kabul etmekle yükümlüdür:

- oy kullanma hakkına sahip olduğu seçim bölgesi dışında seçilir.
- Storting'in önceki seçimini takip eden tüm oturumlarına üye olarak katılmamışsa

- d) Bir siyasi partinin üyesi olup, o parti tarafından yayınlanmayan bir aday listesinden seçilmiş olanlar.
- d) bir siyasi partinin üyesi olup, o parti tarafından yayınlanmayan bir aday listesinden seçilmiş olanlar.

Seçilmeyi reddetme hakkına sahip olanların bu hakkı ne zaman ve nasıl kullanacaklarına ilişkin kurallar kanunla belirlenir.

İki veya daha fazla seçim bölgesinde temsilci olarak seçilen kişinin, hangi seçimi kabul edeceğini hangi tarihe kadar ve hangi şekilde bildireceği de benzer şekilde kanunla belirlenir.

Madde 64

Seçilen milletvekillerine, geçerliliği Storting tarafından belirlenecek olan yetki belgeleri verilir.

Madde 65

Storting'e çağrılan her üye ve yedek üye, Storting'e gidiş-dönüş seyahat masrafları ve en az on dört gün süren tatillerde Storting'den evine gidiş-dönüş seyahat masrafları için kanunla belirlenen tutarda Hazine'den geri ödeme almaya hak kazanır.

Ayrıca, Storting'e katılım için yine kanunla belirlenen ücret almaya hak kazanır.

Madde 66

Storting'e giderken ve dönerken, ayrıca orada bulundukları süre boyunca, milletvekilleri kamu suçlarından tutuklanmadıkları sürece kişisel tutuklamadan muaf tutulurlar. Ayrıca, Storting toplantıları dışında, orada ifade ettikleri görüşlerden dolayı sorumlu tutulamazlar. Herkes, burada kabul edilen usul kurallarına uymakla yükümlüdür.

Madde 67

Yukarıda belirtilen şekilde seçilen üyeleri, Norveç Krallığı Storting'ini oluşturur.

Madde 68

Storting, kural olarak her yıl Ekim ayının ilk iş günü krallığın başkentinde toplanır, ancak Kral, düşman istilası veya bulaşıcı hastalık gibi olağanüstü durumlar nedeniyle bu amaçla krallığın başka bir şehrini belirleyebilir. Böyle bir karar, uygun bir zamanda kamuoyuna duyurulmalıdır.

Madde 69

Storting toplanmadığında, Kral gerekli gördüğü takdirde toplantıya çağrılabilir.

Madde 70

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tir) Madde 71

Storting üyeleri dört yıl boyunca görev yaparlar.

Madde 72

(Yürürlükten kaldırılmıştır)

Madde 73

Storting, bir başkan, beş başkan yardımcısı ve iki sekreter atar. Storting, üyelerinin en az yarısı hazır bulunmadıkça oturum yapamaz. Ancak, Anayasa değişikliklerine ilişkin tasarılar, Storting üyelerinin en az üçte ikisi hazır bulunmadıkça görüşülemez.

Madde 74

Storting kurulur kurulmaz, Kral veya bu amaçla atadığı kişi, bir konuşturma ile oturumu açar ve bu konuşmada, krallığın durumu ve Storting'in özellikle dikkatini çekmek istediği konular hakkında bilgi verir. Kralın huzurunda hiçbir görüşme yapılamaz.

Storting'in çalışmaları başladıkten sonra, Başbakan ve Devlet Konseyi üyeleri toplantılara katılma hakkına sahiptir.

Storting ve üyeleri gibi, oy kullanma hakkı olmasa da, açık oturumda yürütülen tüm işlemlerde yer alır, ancak kapalı oturumda tartışılan konularda Storting'in izin verdiği ölçüde yer alır.

Madde 75

Storting'in görevleri şunlardır:

- a) kanunlar çıkarmak ve yürürlükten kaldırırmak; vergi, harç, gümrük ve diğer kamu yükümlülükleri getirmek, ancak bunlar, yeni bir Storting tarafından açıkça yenilenmedikçe, takip eden yılın 31 Aralık tarihinden sonra yürürlükte kalamaz;
- b) krallık adına borçlanma yapmak;
- c) krallığın para sistemini denetlemek;
- d) devlet harcamalarını karşılamak için gerekli parayı tahsis etmek;
- e) Kraliyet Hanesi için Krala yıllık olarak ödenecek miktarı belirlemek ve Kraliyet Ailesinin apanajını tespit etmek, ancak bu apanaj gayrimenkulden oluşamaz;
- f) Devlet Konseyi'nin kayıtlarını ve tüm kamu raporlarını ve belgelerini kendisine sunmak;
- g) Kralın devlet adına yabancı devletlerle imzaladığı antlaşmaları kendisine iletmek;
- h) Kral ve Kraliyet Ailesi hariç, devlet meseleleriyle ilgili olarak herkesi Konsey önüne çağrıma hakkına sahip olmak; ancak bu istisna, herhangi bir kamu görevinde bulunan Prens ve Prensesler için geçerli değildir;
- i) geçici maaş ve emekli maaşı listelerini gözden geçirmek ve gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak;
- k) Beş denetçi atamak, bu denetçiler her yıl devlet hesaplarını incelemek ve bunların özetlerini basılı olarak yayılmamakla yükümlüdürler. Bu amaçla, hesaplar, Storting'in ödeneklerinin tahsis edildiği yılın sonundan itibaren altı ay içinde denetçilere sunulur ve hükümet muhasebe memurlarının hesaplarını onaylama prosedürüne ilişkin hükümleri kabul etmek;
- l) Storting üyesi olmayan bir kişiyi, yasada öngörülen şekilde, kamu idaresini ve tüm kamu görevlilerini denetlemek üzere atamak

- hizmetinde çalışmak, bireysel vatandaşlara karşı hiçbir adaletsizlik yapılmamasını sağlamak;
- m) yabancıları vatandaşlığa kabul etmek.

Madde 76

Her yasa tasarısı, önce Storting'de, ya kendi üyelerinden biri tarafından ya da hükümet tarafından Devlet Konseyi üyesi aracılığıyla önerilir.

Tasarı orada kabul edildikten sonra, Storting'de yeni bir görüşme yapılır ve tasarı ya kabul edilir ya da reddedilir. İkinci durumda, Storting'in eklediği yorumlarla birlikte tasarı, Storting tarafından tekrar değerlendirilir ve tasarı ya rafa kaldırılır ya da söz konusu yorumlarla birlikte kabul edilir.

Bu tür müzakereler arasında en az üç gün ara verilir.

Madde 77

Bir yasa tasarısı Storting tarafından iki ardışık oturumda onaylandığında, Kraliyet Onayı alınması talebiyle Krala gönderilir.

Madde 78

Kral tasarıyı onaylarsa, imzasını ekler ve tasarı yasa haline gelir.

Onaylamazsa, tasarıyı Storting'e iade eder ve şu anda onaylamayanın uygun olmadığını belirten bir açıklama ekler. Bu durumda, tasarı Storting tarafından Kral'a tekrar sunulamaz.

Madde 79

Bir yasa tasarısı, iki ayrı ardışık seçimden sonra oluşturulan ve birbirinden en az iki ara Storting oturumu ile ayrılan iki Storting oturumunda değiştirilmeden kabul edilmişse ve ilk ve son kabul arasındaki dönemde herhangi bir Storting tarafından farklı bir yasa tasarısı kabul edilmemişse, bu yasa tasarısı Krala aşağıdaki dilekçe ile sunulur:

Majesteleri, Storting'in en olgun şekilde görüşüp yararlı bulduğu bir tasarıyı reddedemez; bu tasarı, Storting tatile girmeden önce Kraliyet Onayı alınmasa bile kanun haline gelir.

Madde 80

Storting, gerekli gördüğü sürece oturumuna devam eder ve işlerini tamamladığında oturumunu sona erdirir.

Storting tarafından kabul edilen usul kurallarına göre, çalışmalar yeniden başlatılabilir, ancak en geç Eylül ayının son iş günü sona erdirilmelidir.

Bu süre içinde Kral, henüz karara bağlanmamış tasarırlarla ilgili kararını, bunları onaylayarak veya reddederek bildirir. Açıkça kabul etmediği tüm tasarılar, kendisi tarafından reddedilmiş sayılır.

Madde 81

Tüm yasalar (79. maddede belirtilenler hariç), Norveç Krallığı mührü altında, Kral adına ve şu ifadelerle düzenlenir: "Biz, X, kamuoyuna duyururuz: Belirtilen tarihte Storting'in kararı bize sunulmuştur: (burada karar yer alır). Bunun sonucunda, bizler bu kararı onaylamış ve teyit etmiş bulunmaktayız ve bu kararı, bizim imzası ve Krallık mührü ile bir yasa olarak onaylamış ve teyit etmiş bulunmaktayız."

Madde 82

Hükümet, Storting'e sunduğu konularla ilgili işlemler için gerekli tüm bilgileri Storting'e sağlayacaktır. Devlet Konseyi üyeleri, Storting'e veya onun organlarına yanlış veya yaniltıcı bilgi sunamazlar.

Madde 83

Storting, hukuk konularında Yüksek Mahkeme'nin görüşünü alabilir.

Madde 84

Storting açık oturumda toplanır ve çoğunluk aksini kararlaştırmadıkça, oturumların tutanakları basılı olarak yayınlanır.

Madde 85

Storting'in özgürlüğünü ve güvenliğini bozmak amacıyla verilen bir emre itaat eden herhangi bir kişi, bu nedenle ülkeye karşı vatana ihanet suçunu işlemiştir.

D.

Yargı Yetkisi

Madde

Yargılama Mahkemesi, Storting'in Devlet Konseyi veya Yüksek Mahkeme veya Storting üyelerine karşı, anayasal yükümlülüklerini ihlal ettikleri durumlarda, cezai veya diğer hukuka aykırı davranışları nedeniyle açtığı davalarda ilk ve son derece olarak karar verir.

Bu maddeye göre Storting tarafından iddianame düzenlenmesine ilişkin özel kurallar kanunla belirlenir. Ancak, Yargılama Mahkemesi nezdinde iddianame düzenlenmesi için zamanaşımı süresi 15 yıldan az olamaz.

Yargılama Mahkemesi hakimleri, Storting tarafından seçilen altı üye ve Yüksek Mahkeme Başkanı dahil olmak üzere en uzun süre görev yapmış beş daimi Yüksek Mahkeme üyesinden oluşur. Storting, üyeleri ve yardımcılarını altı yıllık bir süre için seçer. Devlet Konseyi veya Storting üyesi, Yargılama Mahkemesi üyesi olarak seçilemez. Yargılama Mahkemesinde, Yüksek Mahkeme Başkanı başkanlık eder.

Storting tarafından seçilmiş olan ve Suçlama Mahkemesinde görev yapan herhangi bir kişi, seçildiği süre Suçlama Mahkemesi davadaki yargılamayı tamamlamadan sona ererse, Mahkeme'deki görevini kaybetmez. Ayrıca, Yüksek Mahkeme yargıçı olan bir kişi de

Yargılama Mahkemesi üyesi, Yüksek Mahkeme üyeliğinden istifa etse bile, Mahkeme'deki koltuğunu kaybeder.

Madde 87

Yargılama Mahkemesinin oluşumu ve usullerine ilişkin özel hükümler kanunla belirlenir.

Madde 88

Yargıtay, son derece yargı mercii olarak karar verir. Bununla birlikte, Yargıtay'a dava açma hakkına ilişkin sınırlamalar kanunla belirlenebilir.

Yargıtay, bir başkan ve en az dört üyeden oluşur.

Madde 89

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tır) Madde 90

Yargıtay kararlarına hiçbir şekilde itiraz edilemez.

Madde 91

Hiç kimse 30 yaşını doldurmadan Yüksek Mahkeme üyeliğine atanamaz.

E.

İnsan Hakları

Madde 92

Devlet yetkilileri, bu Anayasa'da ve Norveç için bağlayıcı olan insan hakları ile ilgili antlaşmalarda ifade edilen insan haklarına saygı gösterecek ve bunları sağlayacaktır.

Madde 93

Her insan yaşam hakkına sahiptir. Hiç kimse ölüm cezasına çarptırılamaz.

Hiç kimse işkenceye veya diğer insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezaya maruz bırakılamaz.

Hiç kimse kölelige tabi tutulamaz veya zorla çalıştırılamaz.

Devlet yetkilileri, yaşam hakkını koruyacak ve işkence, kölelik, zorla çalışma ve diğer insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelere karşı çıkacaktır.

Madde 94

Hiç kimse, kanunla belirlenen haller ve kanunla öngörülen usul dışında gözaltına alınamaz veya başka bir şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılamaz. Özgürlüğün mahrumiyeti gerekli olmalı ve orantısız bir ihlal etmemelidir.

Tutuklanan kişiler mümkün olan en kısa sürede mahkemeye çıkarılmalıdır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan diğer kişiler, haksız gecikme olmaksızın özgürüklerinin mahrum bırakılmasını mahkemeye götürme hakkına sahiptir.

Bir kişinin haksız tutuklanması veya yasadışı olarak gözaltına alınmasından sorumlu olanlar, ilgili kişiye karşı sorumludur.

Madde 95

Herkesin davasının makul bir süre içinde bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülmeye hakkı vardır. Yargılama adil ve kamuya açık olmalıdır. Ancak mahkeme, ilgili tarafların mahremiyetini korumak veya ağır ve önemli kamu yararları gerektirdiğinde, duruşmayı kapalı olarak yapabilir.

Devlet yetkilileri, mahkemelerin ve yargı mensuplarının bağımsızlığını ve tarafsızlığını güvence altına alacaktır.

Madde 96

Hiç kimse, kanuna göre hükm verilmekçe mahkum edilemez ve mahkeme kararı olmadan cezalandırılamaz.

Herkes, kanun uyarınca suçu olduğu kanıtlanana kadar masum kabul edilme hakkına sahiptir.

Hiç kimse, suç işlemek için kullanılmış veya suçtan elde edilmiş kazançlar olmadığı sürece, mal varlığını veya birikmiş servetini teslim etmeye mahkum edilemez.

Madde 97

Hiçbir kanun geriye dönük olarak
uygulanamaz.

Madde 98

Herkes kanun önünde eşittir.
Hiçbir insan haksız veya orantısız bir şekilde farklı muameleye tabi tutulamaz.

Madde 99

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tir) Madde 100

İfade özgürlüğü vardır.

Hiç kimse, ifade özgürlüğünün gerekçeleri olan gerçeği arama, demokrasiyi teşvik etme ve bireyin fikir oluşturma özgürlüğü ile ilgili olarak haklı gösterilmekçe, bilgi, fikir veya mesaj aktardığı veya aldığı için yasal olarak sorumlu tutulamaz. Bu tür yasal sorumluluklar kanunla belirlenir.

Herkes, devletin idaresi ve diğer her türlü konu hakkında düşüncelerini açıkça ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Bu hakka açıkça tanımlanmış sınırlamalar, ifade özgürlüğünün gerekçeleriyle ilgili olarak özellikle ağır basan nedenlerle haklı görüldüğü durumlarda uygulanabilir.

Çocukları ve gençleri hareketli görüntülerin zararlı etkilerinden korumak için gerekli olmadıkça, ön sansür ve diğer önleyici tedbirler uygulanamaz. Mektupların sansürü yalnızca kurumlarda uygulanabilir.

Herkes, devlet ve belediyelerin belgelerine erişim hakkına ve mahkemelerin ve demokratik olarak seçilmiş organların işlemlerini takip etme hakkına sahiptir. Bu hakkın sınırlanması, bireyin mahremiyetini korumak veya diğer önemli nedenlerle kanunla öngörülebilir.

Devlet yetkilileri, açık ve aydınlanmış bir kamuoyu tartışmasını kolaylaştıracak koşullar yaratmalıdır.

Madde 101

Herkes, sendikalar ve siyasi partiler dahil olmak üzere dernek kurma, bunlara üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptir.

Herkes barışçıl toplantılar ve gösteriler düzenleyebilir.

Hükümet, yasaya uygun olmadıkça, devlet vatandaşlarına karşı askeri güç kullanma hakkına sahip değildir; ancak, bir toplantı kamu düzenini bozuyorsa ve sivil otorite tarafından isyanlarla ilgili kanun maddeleri üç kez açıkça okunduktan sonra derhal dağılmıyorsa, bu durum istisnadır.

Madde 102

Herkesin mahremiyetine, aile hayatına, evine ve iletişimine saygı gösterilme hakkı vardır. Ceza davaları dışında özel evlerde arama yapılamaz.

Devlet yetkilileri, kişisel bütünlüğün korunmasını sağlar.

Madde 103

(Yürürlükt
en
kaldırılmış
tir) Madde

Çocuklar, insan onuruna saygı görme hakkına sahiptir. Kendilerini ilgilendiren konularda dinlenilme hakkına sahiptir ve görüşleri, yaşlarına ve gelişimlerine uygun olarak dikkate alınmalıdır.

Çocukları etkileyen eylem ve kararlar için, çocuğun yüksek yararı temel bir husus olarak dikkate alınmalıdır.

Çocuklar, kişisel bütünlüklerinin korunması hakkına sahiptir. Devlet yetkilileri, çocuğun gelişimini kolaylaştıracak koşullar yaratmalı, tercihen kendi ailesi içinde olmak üzere, çocuğa gerekli ekonomik, sosyal ve sağlık güvenliğini sağlamalıdır.

Madde 105

Devletin refahı için herhangi bir kişinin taşınr veya taşınmaz malını kamu yararına devretmesi gerekiyorsa, bu kişi Hazine'den tam tazminat alır.

Madde 106

Krallıkta yasal olarak ikamet eden herkes, krallık sınırları içinde serbestçe dolaşabilir ve ikamet yerini seçebilir.

Etkili yasal işlemler veya askerlik hizmetinin yerine getirilmesi için gerekli olmadıkça, hiç kimse krallığı terk etme hakkından mahrum bırakılamaz. Norveç vatandaşlarının krallığa girişine izin verilemez.

Madde 107

Madde 108

Devlet yetkilileri, Sami halkın dilini, kültürünü ve yaşam tarzını korumasına ve geliştirmesine olanak tanıyan koşullar yaratmalıdır.

Madde 109

Herkesin eğitim hakkı vardır. Çocuklar temel eğitim alma hakkına sahiptir. Eğitim, bireyin yeteneklerini ve ihtiyaçlarını koruyacak ve demokrasiye, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygıyı teşvik edecektir.

Devlet yetkilileri, niteliklere dayalı olarak üst ortaöğretimeye erişimi ve yükseköğretimde eşit fırsatları sağlamalıdır.

Madde 110

Devlet yetkilileri, çalışabilecek durumda olan her kişinin çalışarak veya girişimde bulunarak geçimini sağlayabileceği koşulları yaratmalıdır. Kendi geçimini sağlayamayanlar, devletten destek alma hakkına sahiptir.

Çalışanların işyerlerinde ortak karar verme hakkına ilişkin özel hükümler kanunla belirlenir.

Madde 111

Madde 112

Her insan, sağlığa elverişli bir çevreye ve üretkenliği ve çeşitliliği korunmuş bir doğal çevreye sahip olma hakkına sahiptir. Doğal kaynaklar, gelecek nesiller için de bu hakkı koruyacak kapsamlı ve uzun vadeli değerlendirmeler temelinde yönetilmelidir.

Yukarıdaki paragrafa göre haklarını korumak için vatandaşlar, doğal çevrenin durumu ve planlanan veya gerçekleştirilen doğaya yönelik her türlü müdahalenin etkileri hakkında bilgi alma hakkına sahiptir.

Devlet yetkilileri, bu ilkelerin uygulanması için gerekli önlemleri alırlar.

Madde 113

Yetkililerin bireye karşı ihlalleri, kanuna dayandırılmalıdır.

F.

Genel Hükümler

Madde

Devletin üst düzey görevlerine, yalnızca Norveç vatandaşı olan, ülkenin dilini konuşan ve aşağıdaki şartları sağlayan erkek veya kadınlar atanabilir:

- a) ya o dönemde Norveç vatandaşı olan ebeveynlerin krallığında doğmuş olanlar;
- b) veya o dönemde başka bir devletin vatandaşı olmayan Norveçli ebeveynlerin yabancı bir ülkede doğmuş olanlar;
- c) veya bundan sonra on yıl boyunca bu ülkede ikamet etmiş olanlar;
- d) veya Storting tarafından vatandaşlığa kabul edilmiş olanlar.

Ancak diğerleri, üniversitelerde ve yüksek öğrenim kurumlarında öğretmen, tıp doktoru ve yurtdışındaki konsolosluklarda konsolos olarak atanabilirler.

Madde 115

Uluslararası barış ve güvenliği korumak veya uluslararası hukukun üstünlüğünü ve işbirliğini teşvik etmek amacıyla, Storting, dörtte üç çoğunlukla, Norveç'in üye olduğu veya üye olacağı bir uluslararası kuruluşun, bu Anayasa uyarınca normalde devlet makamlarına ait olan yetkileri, belirli alanlarda kullanma hakkına sahip olmasını kabul edebilir, ancak bu Anayasayı değiştirmeye yetkisi dahil değildir. Storting'in bu izni vermesi için, Anayasa'nın değiştirilmesi için gerekli olan usulde olduğu gibi, üyelerinin en az üçte ikisinin hazır bulunması gereklidir.

Bu Maddenin hükümleri, kararları uluslararası hukuk uyarınca yalnızca Norveç için geçerli olan uluslararası bir örgüte üyelik durumlarında uygulanmaz.

Madde 116

Satin alma bedeli ile kilise gelirlerini oluşturan gayrimenkul gelirleri, yalnızca din adamlarının yararına ve eğitimin teşvikine harcanacaktır. Hayırsever vakıfların malları, yalnızca vakıfların kendi yararına harcanacaktır.

Madde 117

Allodial hakkı ve ilk doğan hakkı kaldırılmayacaktır. Bu hakların devletin en büyük yararına ve kırsal nüfusun en iyi çıkarına devam edeceği özel koşullar, birinci veya ikinci Storting tarafından belirlenecektir.

Madde 118

Gelecekte hiçbir kontluk, baronluk, miras malı veya fidei commissa oluşturulamaz.

Madde 119

Genel kural olarak, devletin her vatandaşı, doğum veya servet durumuna bakılmaksızın, belirli bir süre boyunca ülkenin savunmasında eşit olarak hizmet etmekle yükümlüdür.

Bu ilkenin uygulanması ve tabi olacağı kısıtlamalar kanunla belirlenir.

Madde 120

Norveç bayrağının şekli ve renkleri kanunla belirlenir.

Madde 121

Deneyimler, Norveç Krallığı Anayasasının herhangi bir bölümünün değiştirilmesi gerektiğini gösterirse, bu yöndeki öneri, yeni parlamento seçimlerinden sonra birinci, ikinci veya üçüncü Storting'e sunulacak ve basılı olarak kamuoyuna duyurulacaktır. Ancak, önerilen değişikliğin kabul edilip edilmeyeceğine karar vermek, bir sonraki parlamento seçiminden sonra birinci, ikinci veya üçüncü Storting'e bırakılacaktır. Ancak, bu tür bir değişiklik asla bu Anayasa'da yer alan ilkelere aykırı olmamalı, yalnızca Anayasa'nın ruhunu değiştirmeyen belirli hükümlerin değiştirilmesiyle ilgili olmalı ve Storting'in üchte ikisinin bu tür bir değişikliği kabul etmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen şekilde kabul edilen Anayasa değişikliği, Cumhurbaşkanı ve Storting Sekreteri tarafından imzalanacak ve Norveç Krallığı Anayasasının yürürlükteki bir hükmü olarak basılı olarak kamuoyuna duyurulmak üzere Krala gönderilecektir.

Norveç'in anayasal yapısını mı merak ediyorsunuz?

Demokratik haklar nasıl korunuyor ve hükümet nasıl işliyor?

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, Norveç Krallığı'nın yürürlükteki **Anayasası'nın Doğukan Yegin** tarafından yapılmış titiz bir Türkçe çevirisini sunmaktadır.

Bu çeviri, Norveç'in devlet yapısını, vatandaş haklarını ve demokratik sürecin işleyişini en doğru ve anlaşılır biçimde kavrayabilmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Her bireyin haklarını ve özgürlüklerini güvence altına alan bu anayasa, modern Norveç demokrasisinin temellerini oluşturmaktadır.

Norveç'e ve anayasa hukukuna dair derinlemesine bir bakış arayanlar için kaçırılmayacak bir kaynak.